

Íslenska sem annað mál

Stefna og námsmat - Grunnskóli Húnaþings vestra

Efnisyfirlit

Flokkun nemenda út frá aðalnámskrá.....	1
Tímatafla - tillaga um fjölda tíma á viku.....	2
Rökstuðningur fyrir tímafjölda í íslensku sem öðru máli.....	3
Lestrarkennsla og lesskilningur	4
Bekkjarkennsla og umsjónarkennarinn	5
Námsefni í íslensku sem hentar erlendum nemendum vel.....	5
Lestur og úrvinnsla – námsefnisröð frá grunnefni til þjálfunarefnis	6
Efni fyrir nemendur sem hafa náð grunntökum á hljóðum og umskráningu	7
Miðstigs og unglíngaeefni	9
Námsmat	10

Flokkun nemenda út frá aðalnámskrá

Nemendum skipt í þrjú stig eftir hversu langt þeir eru komnir í námi, aldri og kunnáttu í íslensku.

- **Byrjendur** þ.e. nemendur sem hafa litla sem enga kunnáttu í íslensku.
- **Lengra komnir**, nemendur sem geta notað íslensku sér til gagns í dagsins önn en geta ekki tjáð allt sem þeim liggur á hjarta vegna takmarkaðs orðaforða og málfærni. Málnotkun þeirra er vikur nokkuð frá viðurkenndri málnotkun.
- **Lengst komnir**, eru nemendur sem geta bjargað sér á almennu daglegu máli á einfaldan hátt. Þessir nemendur hafa ekki fullkomið vald á flóknara málfari og orðaforða s.s. sjaldgæf orð og orðasambönd, máltæki, huglæg hugtök og flókinni setningarskipan. Þessir nemendur hafa öðlast nokkuð vald á námi í bekk í einstökum námsgreinum en þurfa stuðning í íslensku sem öðru máli með áherslu á orðaforða.

Nemandi sem hefur náð þeirri hæfni sem tilgreind er í Aðalnámskrá grunnskóla færirist nemandinn á milli stiga. Þegar nemandi hefur náð öllum hæfniviðmiðum fyrir íslensku sem öðru tungumáli getur hann fylgt jafnöldrum sínum með aðstoð. Þeir standa þó ekki jafnfætis bekkjarsystkinum t.d. í lesskilningi og ritun því reikna má með að það taki börn sjö til níu ár að ná valdi lesskilningi og tjá sig óhindrað í rituðu máli. Þessa nemendur skortir enn málfærni til að tileinka sér námsefni til jafns við jafnaldrana. Þessir nemendur þurfa oft stuðning við nám í bekk í einstökum námsgreinum og í ákveðnum þáttum íslenskunnar.

Það tekur erlenda nemendur allt að sjö til níu ár að ná þeim tókum á íslensku að standa jafnfætisjafnöldrum.

Sérstaklega þarf að gæta að orðaforða í einstökum námsgreinum og bókmenntum. Eftir það þarf að fylgjast með því hvernig gengur og oft þarf að styðja nemendur í einstaka þáttum t.d. hjálpa þeim með ritgerðir og málfræði. Miða ætti við að erlendir nemendur taki bæði raddlestrarpróf (lesfimiþróf) og lesskilningspróf eins og bekkjarfélagarnir því þannig sést staða þeirra miðað við meðaltal bekkjarsystkina.

ADALNÁMSKRÁ GRUNNSKÓLA – ALMENNUR HLUTI 2011 – GREINASVIÐ 2013

Lestur, bókmenntir og ritun		
Nemandi sem er byrjandi getur:	Nemandi sem er lengra kominn getur:	Nemandi sem er lengst kominn getur:
<ul style="list-style-type: none"> lesið og skilið texta við hæfi, svo sem námsefni, og leitað eftir aðstoð þar sem skilning þrýtur, lesið og miðlað bókmenntum á móðurmáli sínu og nýtt þá reynslu við lestur á íslenskum barnabókum, notað íslenskt stafróf og tengt saman staf og hljóð, beitt einföldum reglum um stafsetningu, skrifað stutta, einfalda frásögn, lýsingu eða skilaboð, skráð athugasemdir og niðurstöður, t.d. í samstarfshópi. 	<ul style="list-style-type: none"> lesið einfalda texta reiprennandi sér til gagns og ánægju, svo sem stuttar sögur og umfjöllun um áhugavert efni, og tjáð sig um efni þeirra, lesið auðlesnar íslenskar barnabókmenntir og bókmenntir á móðurmáli sínu, túlkað þær og tjáð sig um þær, stafsett nokkuð rétt léttan texta og nýtt sér nokkrar meginreglur stafsetningar, skrifað sögu eða greinargerð á skiljanlegu máli. Tjáð hugsanir sínar og reynslu í rituðu máli og miðlað til skólafélaga, tekið virkan þátt í samvinnu með skólafélögum og lagt sitt lóð á vogarskálur við lausn verkefna sem krefjast umræðu, lestrar og ritunar, notað aðgengileg gögn sér til aðstoðar við lestur og ritun, svo sem orðabækur og rafræn hjálpargögn. 	<ul style="list-style-type: none"> valið og lesið sér til ánægju og fróðleiks margvíslegt efni á íslensku og nýtt fjölbreytt hjálpargögn sem skýra orð og orðasambönd, valið sér bókmenntir, á íslensku og á móðurmáli sínu sem hæfa aldri og áhuga, skilið þær, túlkað og notið, stafsett og gengið frá texta í samræmi við íslenskar reglur og notað orðabækur og vefefni sér til stuðnings, dregið saman aðalatriði eða viðeigandi upplýsingar úr texta, skrifað ritgerðir, skýrslur og frásagnir og átt samskipti með tölvu og valið stíl og málsnið eftir lesanda, efni og tilefni, nýtt sér íslenskar vefsíður til fróðleiks og ánægju.

Tímatafla - tillaga um fjölda tíma á viku.

Dreifing á tímum í íslensku sem öðru máli

	Byrjendur	Lengra komnir	Lengst komnir
1. Bekkur	5	3 til 4	2
2. Bekkur	5	3 til 4	2
3. Bekkur	8	4	3 til 4
4. Bekkur	8	4	3 til 4
5. Bekkur	9	5	3 til 4
6. Bekkur	9	5	3 til 4
7. Bekkur	10-12	6 til 8	4 til 6
8. Bekkur	10-12	6 til 8	4 til 6
9. Bekkur	10-12	6 til 8	4 til 6
10. Bekkur	10-12	6 til 8	4 til 6

Rökstuðningur fyrir tímafjöldu í íslensku sem öðru máli

	Byrjendur	Lengra komnir	Lengst komnir
1. - 2. bekkur	Helmingur íslenskukennslustunda í íslensku sem öðru máli. Lögð áhersla á orðaforða tengdum lestri og stærðfræði svo og lestrarþjálfun og framburð	Þurfa minni tíma en byrjendur. Leggja áherslu á orðaforða tengdum íslensku og stærðfræði.	Ættu að geta fylgt bekkjarfélögum með stuðningi í bekk.
3. - 4. bekkur	Þurfa hljóðþjálfun, lestrarkennslu, orðaforða og fleira í íslensku sem öðru máli. Flestir íslenskutímar í íslensku sem öðru máli.	Þurfa stuðning við orðaforða, lesskilning og málfræði	Eiga að geta fylgt bekk með stuðningi í íslensku sem öðru máli
5. - 7. bekkur	Þurfa lestrarkennslu, orðaforða og fleira í íslensku sem öðru máli. Einnig að byggja upp orðaforða einstakra námsgreina. Flestir íslenskutímar í íslensku sem öðru máli.	Þurfa stuðning við orðaforða, lesskilning, málfræði og orðaforða einstakra námsgreina.	Fylgja bekk með stuðningi í íslensku sem öðru máli og orðaforða einstakra námsgreina.
8. - 10. bekkur	Þurfa lestrarkennslu, orðaforða og fleira í íslensku sem öðru máli. Einnig byggja upp orðaforða einstakra námsgreina. Flestir íslenskutímar í íslensku sem öðru máli.	Þurfa stuðning við orðaforða, lesskilning, málfræði og orðaforða einstakra námsgreina.	Fylgja bekk með stuðningi í íslensku sem öðru máli og orðaforða einstakra námsgreina.

Lestrarkennsla og lesskilningur

Erlendir nemendur líkt og íslenskir þurfa að ná góðu valdi á lestri. Umskráningarfærni öðlast þeir með hefðbundinni vinnu með hljóð, hljóðtengingar og framburð. Auk venjulegrar hljóða- og lestrarþjálfunar skiptir máli að erlendir nemendur tileinki sér orðaforða og skilji sem best það sem þau lesa. Því þarf að gæta vel að því að námsefnið sé myndrænt og að þau „glósi“ orð yfir á eigið móðurmál.

Í langflestum tilfellum ættu tvítyngdir nemendur sem koma í íslenskan skóla í 1. bekk, að fylgja bekkjarfélögum í upphafi lestrarnámsins.

Þeir erlendu nemendur sem koma eftir 1. bekk inn í íslenskan grunnskóla þarf að kenna lestur utan bekkjar þ.e. í íslensku sem öðru máli. Þessir nemendur hafa etv. lært að lesa á öðru tungumáli og hafa vald á hljóðum og umskráningu á því máli sem þeir hafa lært að lesa á. Því er mælt með að leggja fyrir nýja erlenda nemendur könnun á stafa- og hljóðakunnáttu og vinna í framhaldi af því með hljóð, stafi, umskráningu og lestur. Ofangreint á einnig við um íslensk börn sem hafa verið erlendis og gengið þar í skóla, þau þarf að prófa og kenna íslensku og lestur þannig að þau geti fylgt jafnöldrum.

Lestur og lesskilningur er grundvöllur alls náms. Það er kunnara en frá þurfi að segja að lesskilningur erlendra (tvítyngdra) nemenda er oftast minni er innlendra jafnaldrar. Þetta er vegna þess að þau hafa minni orðaforða en íslenskir jafnaldrar. Rannsóknir sýna (Sigríður Ólafsdóttir, 2010 og 2015) að mörg tvítyngd börn sem fylgja bekknum sínum frá upphafi skólagöngu og ná góðu valdi á umskráningu og lestri, lenda í erfiðleikum með námsorðaforða þegar á miðstigi grunnskólans. Þetta gerist m.a. vegna þess að þau hafa ekki tileinkað sér slíkan orðaforða á móðurmáli sínu. Orðaforðanám, hugtakaskilningur og innsýn í námsefni í einstökum námsgreinum er því nauðsynlegur hluti kennslu í íslensku sem öðru máli svo og þarf að styðja nemendur í sjálfsnámi í einstökum námsgreinum og bókmenntum.

Allir kennarar erlendra nemenda þurfa að hafa nokkra innsýn í stöðu þeirra í námi, sérstaklega námi þeirra í íslensku og leggja lóð á vogaskálarnar eftir því sem hægt er.

Bekkjarkennsla og umsjónarkennarinn

Til er mikið að aðlöguðu námsefni á netinu (t.d. hjá einstökum skólum í Reykjanesbæ), svo og deila kennarar í umræðuhópum á samfélagsmiðlinum Facebook miklu efni hver til annars. Sjá hóp kennara í íslensku sem öðru máli: <https://www.facebook.com/groups/390146974342436/>. Einnig má benda á að mikið hagræði er af því að erlendir nemendur á mið- og unglingastigi hafi spjaldtölvu í skólanum til að nota sér verkefni, þýðingavélar og annað það sem gerir þeim kleift að taka þátt í skólastarfinu.

Umsjónarkennarar erlendra nemenda eru lykilaðilar í félagslegri og námslegri aðlögun þeirra í nýju umhverfi og námi. Þeir þurfa einnig að sjá um foreldrasamskipti sem geta verið snúin vegna ólíkra tungumála. Til að sem best takist til er nauðsynlegt að góð samvinna sé milli umsjónarkennara og þeirra sem sjá um íslensku sem annað mál í skólanum, nota sér túlkajónustu og allar færar leiðir til að auðvelda þetta. Hafa þarf í huga að um erlenda nemendur gilda sömu reglur og um aðra sem aðstoð þurfa við nám sitt, þeir þurfa stuðning, hvatningu og skilning og einnig þarf að gera til þeirra kröfur og vænting.

Námsefni í íslensku sem hentar erlendum nemendum vel

Í námsgreininni íslenska sem annað mál er mælt sérstaklega með námsefni sem er myndrænt auk þess að hæfa aldri nemenda efnislega. Þegar nemendur hefja nám í íslensku sem öðru máli þarf að velja námsefni með tilliti til aldurs nemendanna, hversu lík íslenskan og móðurmál þeirra og stöðu þeirra í lestri á móðurmálinu. Myndræn tenging við texta og námsefni er mikilvæg til að byggja upp orðaforða og hjálpa nemendum að skilja það sem þau vinna að.

Í grunnskólum Reykjanesbæjar, Garðs og Sandgerðis hafa kennarar í íslensku sem öðru máli haft samvinnu m.a. varðandi námsefnisval og útbúið lista yfir námsefni sem hefur reynst vel. Listinn er miðaður við hefðbundin aldursviðmið og einnig kemur fram hvaða efni hefur reynst vel sem grunnefni. Þá eru ábendingar um aukaverkefni sem tengjast námsefni árgangs svo og hvar þarf að bæta inn orðaforðaefni. Þessi listi eru einungis ábendingar, er ekki endanlegur og sjálfsagt hægt að bæta ýmsu góðu á hann.

Lestur og úrvinnsla – námsefnisröð frá grunnefni til þjálfunarefnis

Námsefni	Vefefni og forrit
Lestrarlandið og tilheyrandi vinnubækur. Heilstætt námsefni fyrir hljóðainnlögn, hljóðgreiningu, skrift og fleira)	Lesum og skoðum orðin – vefefni með Lestrarlandinu
Orðasjóður – upphafsorðaforði með myndakassa.	Stafapláneturnar (hljóð og stafaheiti, draga til stafs)
Vinnubók AB I (orð, myndir, skrift og fleira, sérkennsluefni)	Lestur er leikur (orðaforði, orðmyndalestur og fleira)
Lesum létt og lipurt 1-6 (lestur með myndum eftir Sigríði Ólafsdóttur)	Orðaleikir – vefefni fyrir erlenda nemendur.
Lestrarspilið með Lesum og skrifum	Leikur að íslenskum orðum (orðaforði)
Heimatilbúin lestrarspil til að þjálfra erfið hljóð s.s. au, ei, ö, æ og fleira	Lærum og leikum með hljóðin app og annað vefefni.
Vinnubækurnar Listin að lesa og skrifa 1 – 4	Búi og Bína (hljóðtengingar og fleira)
Við lesum A og vinnubók	Lesum og skoðum orð – vefefni með lestrarbókum.
Léttlestrarbækur (myndskreyttar) t.d. bókaröðin Lesum og skrifum	Smábókaskápurinn – gagnvirkt efni með lestrarbókum.
Lesum og lærum (gamla bókin)	Lesþjálfí – lestur í tölvu – nokkrar bækur
Heima hjá Völu (fallega myndskreytt)	Lærum og leikum með hljóðin, app og fleira.
Kæra dagbók 1 ásamt úrvinnsluhefti og spilum.	
Táfýla – 100 algengustu orðin sem eru u.þ.b. 50% alls texta.	
Myndaorðabókin, myndræn þjálfun í þematengdum orðaförða, ritun og fleira (forrit frá náms.is)	

Efni fyrir nemendur sem hafa náð grunntökum á hljóðum og umskráningu

Námsefni	Vefefni
Við lesum B og vinnubók	Að skrifa rétt – myndrænt og sóknarskrift
Vinnubók AB II (orð, setningar, myndir, skrift og ritun)	Eldgrímur – málfræði og málvísi
Davíð og fiskarnir og vinnubók	Samhljóðar í himingeimnum – samhljóðasambönd og tvöfaldir samhljóðar
Bras og þras á Bunulæk ásamt vinnubók	Lestur og stafsetning
Lesum og skiljum 1-2 hefti (orðaforði)	
Orðaskyggjur og úrvinnsla úr bókinni.	
Lesum saman ásamt vinnubók (mjög góð til samlestrar)	
Litla Ljót ásamt vinnubók (gamalt efni með góðum orðaforða, samlestrarefni).	
Allt getur gerst ásamt vinnubók	
Hvíti kjóllinn ásamt vinnubók (mikill orðaforði og gott samlestrarefni)	
Ljóðsprotar – vinna með rím, upplestur og fleira.	
Kæra dagbók 2 ásamt úrvinnsluhefti og spilum.	
Lestrarspil og þjálfunarefni með algengustu sagnorðunum, y-orðum og óhljóðréttum orðum	
Málhljóðakassinn – minnisleikur með orðaforða og samhljóðasambönd.	

Leikum og lærum		
Lesrún – lesa – skilja - læra		
Lærum og leikum með hljóðin, spjöld sem eru notuð sem minnisleikur eða spil til að auka orðaforða og þjálfra einstök hljóð.		
Fallorðaspilið, bæði bingóið og Teboð hjá keisaranum í Kína. Æfir fallbeygingu, orðaforða og setningamyndun.		

Miðstigs og unglingaefni

Kæra dagbók 3 ásamt úrvinnslu og spilum.		Rafrænar orðabækur og
Loftur og gullfuglarnir ásamt vinnubók		Orðakistur Krillu, rím, samheiti og fleira.
Lukkudýrið ásamt vinnubók.		
Óboðnir gestir ásamt vinnubók		
Græna bókin ásamt vinnubók		
Svaðilför í berjamó ásamt vinnubók		
Einn í óbyggðum ásamt vinnubók		
Sprelligosar ásamt vinnubók		
Sprengisérfræðingur ásamt vinnubók		
Ég heiti Grímar ásamt vinnubók		
Draugasaga Dóra ásamt vinnubók		
Ugla sat á kvisti. Átti börn og missti. Eitt tvö þrjú. Og það varst þú		
Trú von og kærleikur		
Hitt og þetta (fræðiefni sem er gott fyrir þá sem hafa verið álfan til einn vetur		
Lygasaga ásamt vinnubók		
Lokaorð ásamt vinnubók		
Ég þoli ekki bleikt ásamt vinnubók		
Engar ýkjur ásamt vinnubók		
Ilmur ásamt vinnubók.		
Málfræðibókin mín 1, 2, og 3.		

Námsmat

Við Grunnskóla Húnaþings vestra hefur verið gerð námskrá sem nefnist Málfærni í íslensku sem öðru tungumáli. Námskráin og lotan en aðgengileg öllum starfsmönnum skólan á mentor.is

Hún er hugsuð sem leiðarvísir fyrir kennara og stuðningsaðila til að meta á þrjá vegu stöðu byrjenda í íslensku sem öðru máli:

- Málfærni í íslensku sem öðru tungumáli
- Nemandinn; líðan og hegðunarmynstur
- Samskipti skóla og foreldra

<i>Málfærni í íslensku sem öðru tungumáli</i>		
Getur nemandinn þátt í samræðum?	Getur nemandinn frumkvæði í samræðum?	Getur nemandinn tjáð hugsanir sínar og tilfinningar í setningum í samræðum?
▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei	▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei	▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei
Getur nemandinn tjáð hugsanir sínar og tilfinningar í setningum í rituðu máli?	Notar nemandinn fjölbreyttar samskiptaaðferðir svo sem tal, líkamstjáningu, teikningar, eigið mál eða annað?	Fullvissar nemandinn sig um að hann skilji það sem sagt er við hann og að hann sé rétt skilinn?
▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei	▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei	▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei
Hvernig er hljóðkerfisvitund nemandans? Kann hann stafrófið og getur hann tengt hljóð og staf í munnlega og í ritun eftir upplestri?	Hvernig er grunnorðforði nemandans hvað varðar t.d. fjölskyldu, heimili, skóla, líkama, ávexti, mat, dýr, umferð, atvinnu, íþróttir/tómstundir o.fl.?	Hvernig er sértækur orðforði nemandans í stærðfræði (fjöldi, raðtala, form, minna en, stærra en, reikningsaðferðir o.fl.),
▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei	▼ Hæfni - 4 tákni	▼ Hæfni - 4 tákni
Hvernig er lengd setninga og orðaröð nemandans í töluðu máli?	Hvernig er lengd setninga og orðaröð nemandans í rituðu máli?	Getur nemandinn fylgst með og tekið þátt í tímum? Hér er m.a. átt við innlögð kennara, hópa-, para- og einstaklingsvinnu nemenda, umræður, hlustun og áhorf?
▼ Hæfni - 4 tákni	▼ Hæfni - 4 tákni	▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei
Sinnir nemandinn heimavinnu eins og kennari ætlast til?		
▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei		

<i>Nemandinn; líðan og hegðunarmynstur</i>		
Er nemandinn líkamlega vel á sig kominn, hefur hann eðlilegt úthald í útileikjum og gönguferðum?	Hvernig eru finnhreyfingar / grófhreyfingar nemandans?	Visbendingar um líðan nemandans? Er nemandinn sjálföruggur, sjálfstæður, sýnir frumkvæði, er í góðu jafnvægi, hefur eignast vini o.fl.
▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei	▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei	▼ Hæfni - 4 tákni
Viðhorf nemandans til skólans. Er hann glaður, jákvæður, samviskusamur eða hræddur, kvíðinn, neikvæður?	Hegðun nemandans í kennslustundum. Sýnir hann frumkvæði og vinnur með öðrum nemendum? Hefur hann tók á samræðum og getur leyst úr ágreiningu?	Hvernig líður nemandanum utan kennslustofunnar, s.s. í friminútum, í vettvangsferðum eða í frístund?
▼ Hæfni - 4 tákni	▼ Hæfni - 4 tákni	▼ Hæfni - 4 tákni
Hefur nemandinn tjáð sig um landið sitt, siði, hátíðir, trúarbrögð o.fl.		
▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei		
<i>Samskipti kennara og foreldra</i>		
Hvernig hefur samskiptum við foreldra nemandans verið háttað? Hvað hefur gefist best?	Koma foreldrar í foreldraviðtöl, á bekkjarkvöld eða árs hátíðir?	Halda foreldrar móðurmáli fjölskyldunnar við heima, er lesið fyrir nemandann á móðurmáli, les hann sjálfur?
▼ Hæfni - 4 tákni	▼ Oftast, stundum, sjaldan, aldrei	▼ Hæfni - 4 tákni
Vita kennarar um viðhorf foreldra til trúarbragðakennslu, kynfræðslu, vettvangsferða eða þátttöku í tómstundastarfi?		
▼ Hæfni - 4 tákni	▼ Hæfni - 4 tákni	▼ Hæfni - 4 tákni

Vinnsla stefnunnar

Allir starfsmenn Grunnskóla Húnaþings vestra sem koma að nemendum með íslensku sem annað tungumál rýna í þessi drög til þess að laga þau að því starfi sem fram fer og gera að raunreyndri stefnu.

Einnig á eftir að setja í stefnuna framkvæmd sænska matskerfisins, sem metur færni tvítyngdra nemenda á þeirra eigin tungumáli.

Í þessari vinnu er mikilvægt að fram komi

- Kostir stefnunnar
- Gallar
- Umræður um framkvæmd
- Mat á stöðu nemenda
- Framkvæmdaáætlun í framhaldinu